

Zoonozių ir jų sukėlėjų epidemiologinė priežiūra Lietuvoje

**GALINA
ZAGREBNEVIENĖ**

Užkrečiamųjų ligų ir AIDS centro
Epidemiologinės priežiūros skyriaus vedėja

2017 m. birželio 1d.

Su maistu plintančios infekcinės ligos vis dar nepraranda aktualumo visame pasaulyje.

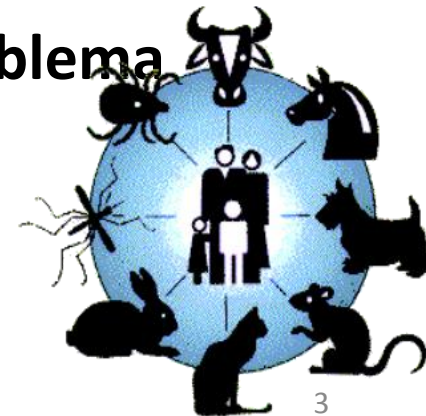
O žmonijos pastangos pagaminti kuo daugiau maisto, tame tarpe ir naudojant antimikrobines medžiagas gyvūnų augimo stimuliavimui, lėmė tai, jog suvalgytos bakterijos gali būti ne tik ligos, bet ir mirties priežastimi

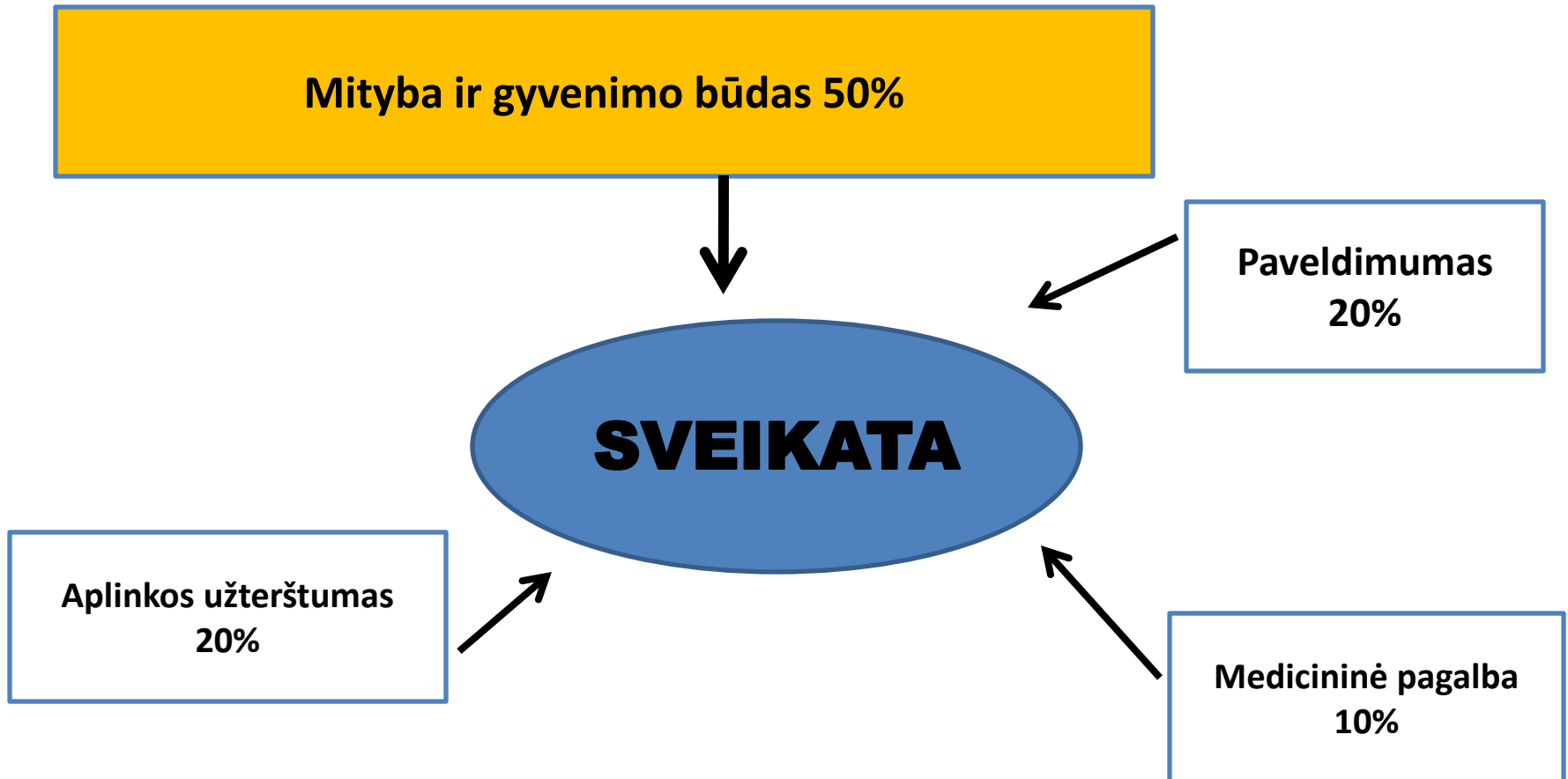
Faktai

- Pasaulio sveikatos organizacijos duomenimis, kasmet 1 iš 10 žemės gyventojų suserga nuo nesaugaus maisto
- 420 tūkst. iš jų kasmet miršta, iš jų 125 tūkst. vaikų iki 5 metų
- Dėl nesaugaus maisto labiausiai nukenčia jautriausia visuomenės dalis – nėščiosios, vaikai, imunosupresiją turintys
- Dėl maisto paskirstymo globalizacijos kyla užkrečiamųjų ligų protrūkiai, apimantys ne vieną šalį. Maisto grandinė tapo ilgesnė, nesaugios produkcijos gražinimas - sudėtingesnis
- Bakterijų atsparumas tapo globalia sveikatos problema
- Maisto sauga šiandien – vienas iš 11 PSO veiklos prioritetų

Šaltinis PSO

MITYBA – SVEIKATOS PAGRINDAS

Viduriavimus sukelia:

Bakterijos ir jų toksinai:

Campylobacter

Salmonella

E.coli 0:157

Clostridium difficile

Clostridium perfringens ir t.t.

Virusai:

Rotavirusai

Norovirusai

Astrovirusai

Adenovirusai

Koronavirusai

.....

Parazitai:

Entamoeba histolytica

Giardia lamblia

Cryptosporidium

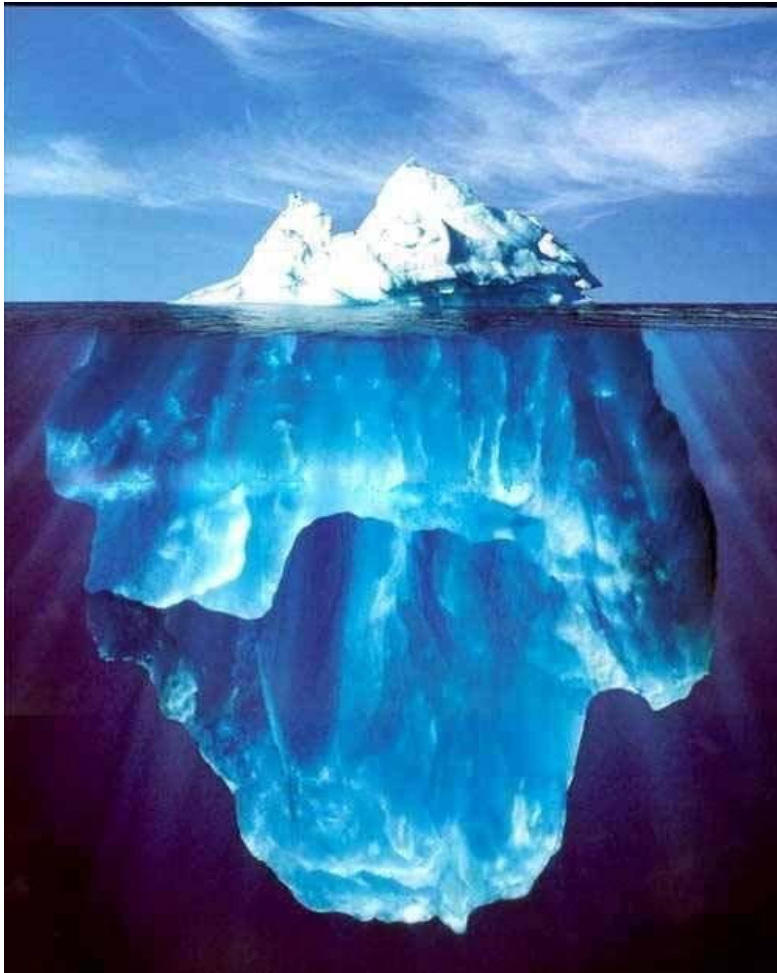

Dažniausiai pasaulyje mirtį sukeliančios infekcinės ligos

Priežastis	Vieta	~mirčių skaičius
Kvėpavimo infekcijos	1	3 871 000
ŽIV/AIDS	2	2 866 000
Viduriavimo ligos	3	2 001 000
Tuberkuliozė	4	1 644 000
Malarija	5	1 124 000
Tymai	6	745 000
Kokliušas	7	285 000
Stabligė	8	282 000
Meningitas	9	173 000
Sifilis	10	167 000

Šaltinis: PSO

“Ledkalnio” fenomenas

- Daugumai su maistu plintančių infekcijų būdingas “ledkalnio” fenomenas
- Vidutinio sunkumo ir aiškiai išreikštos ligos formos sudaro nedidelę dalį
- Priemonės, nukreiptos į infekcijos šaltinį, neefektyvios

Pagrindiniai direktyvos 2003/99/EB tikslai

- Zoonozių pagal privalomąjį sąrašą epidemiologinė stebėseną
- Protrūkių tyrimas
- Keitimasis informacija tarp visuomenės sveikatos ir maisto ir veterinarijos tarnybos institucijų
- Kasmetinio nacionalinio pranešimo rengimas ir teikimas EFSA bei ECDC

Direktyvos įgyvendinimas LT

Europos Parlamento ir Tarybos direktyva **2003/99/EB**

Dėl zoonozijų ir jų
sukėlėjų
stebėjimo

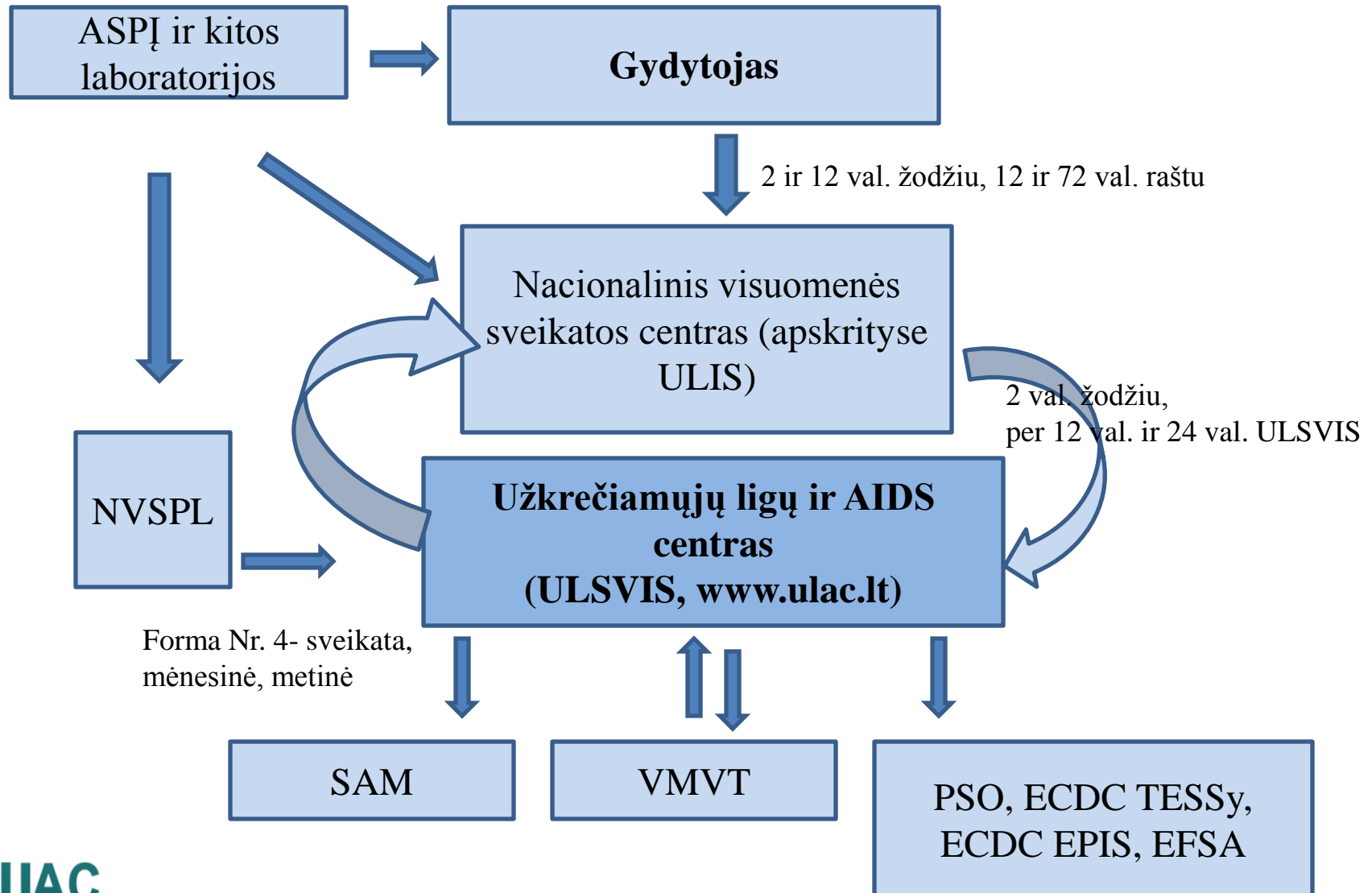
- **SAM įsakymas Nr. V-397**

“Dėl užkrečiamųjų ligų ir sveikatos problemų, dėl kurių turi būti atliekama epidemiologinė priežiūra, sąrašo ir informacijos teikimo tvarkos patvirtinimo” 2004, kovo 28d.

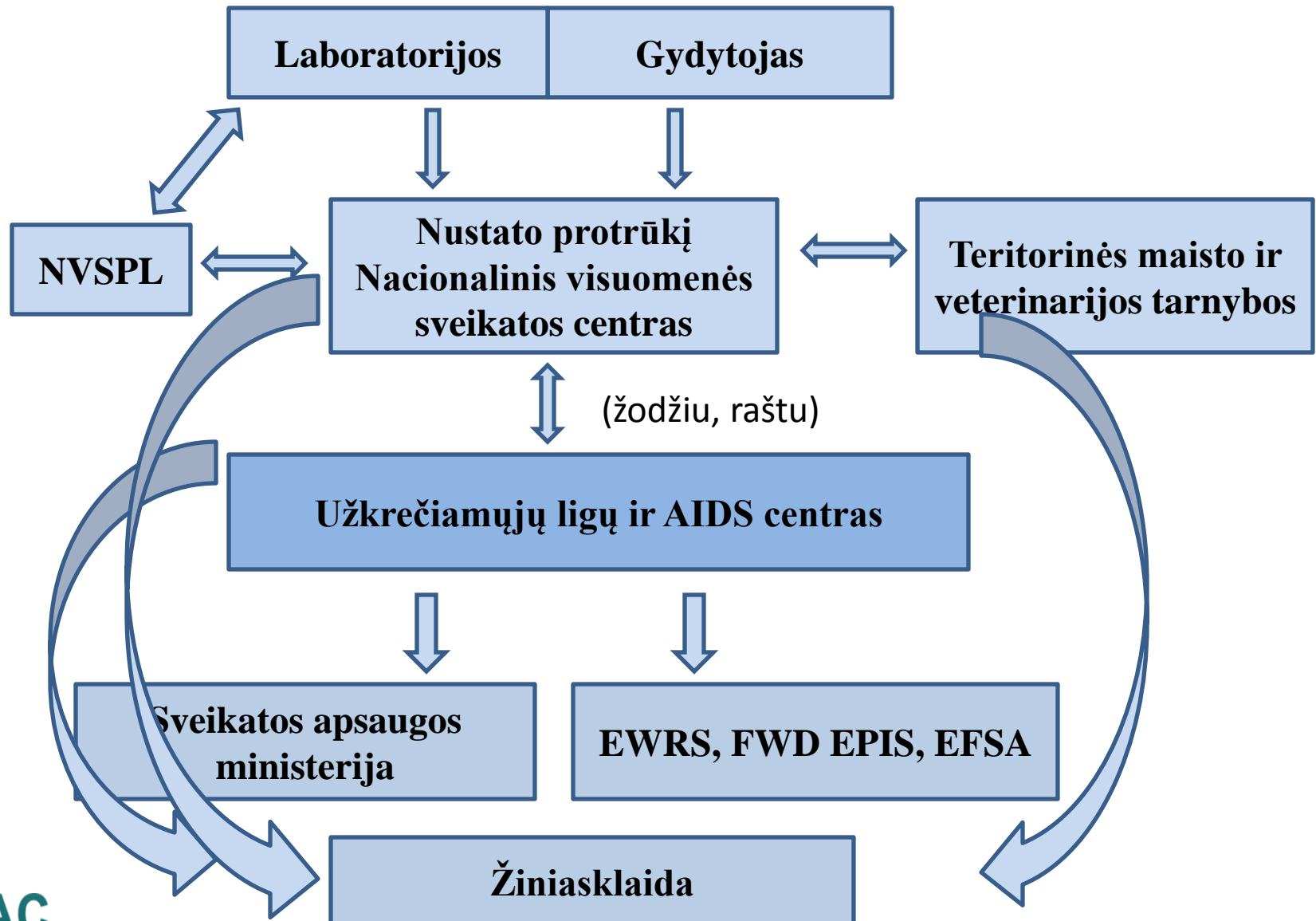
- **SAM įsakymas Nr. V-112**

Per maistą plintančių užkrečiamųjų ligų protrūkių, kilusių dėl maisto tvarkymo subjektų veiklos, epidemiologinės diagnostikos tvarkos aprašas

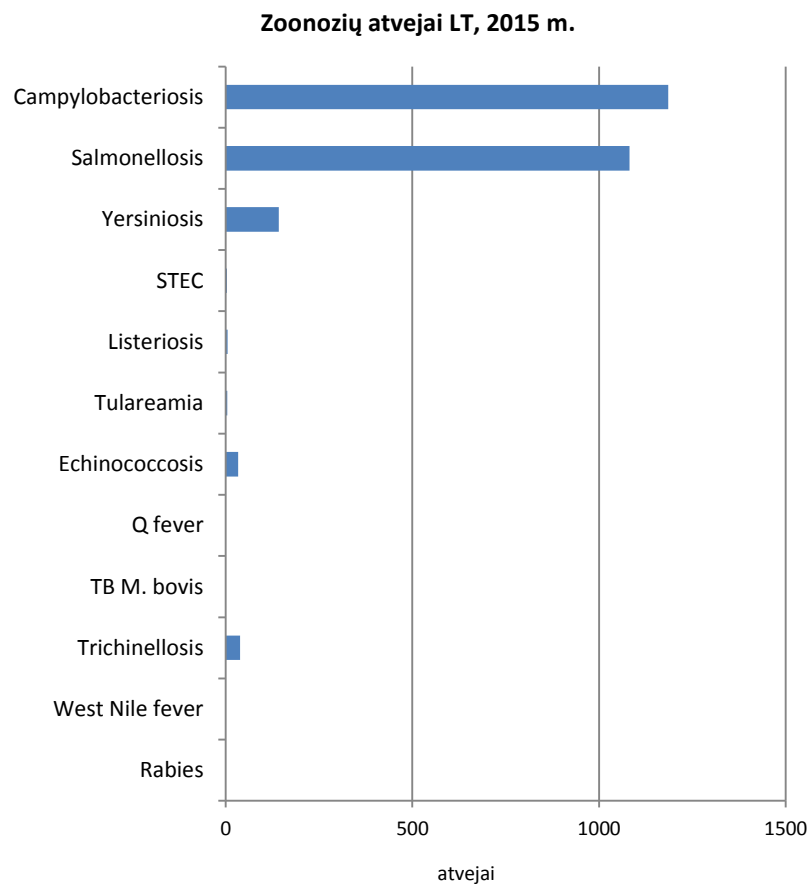
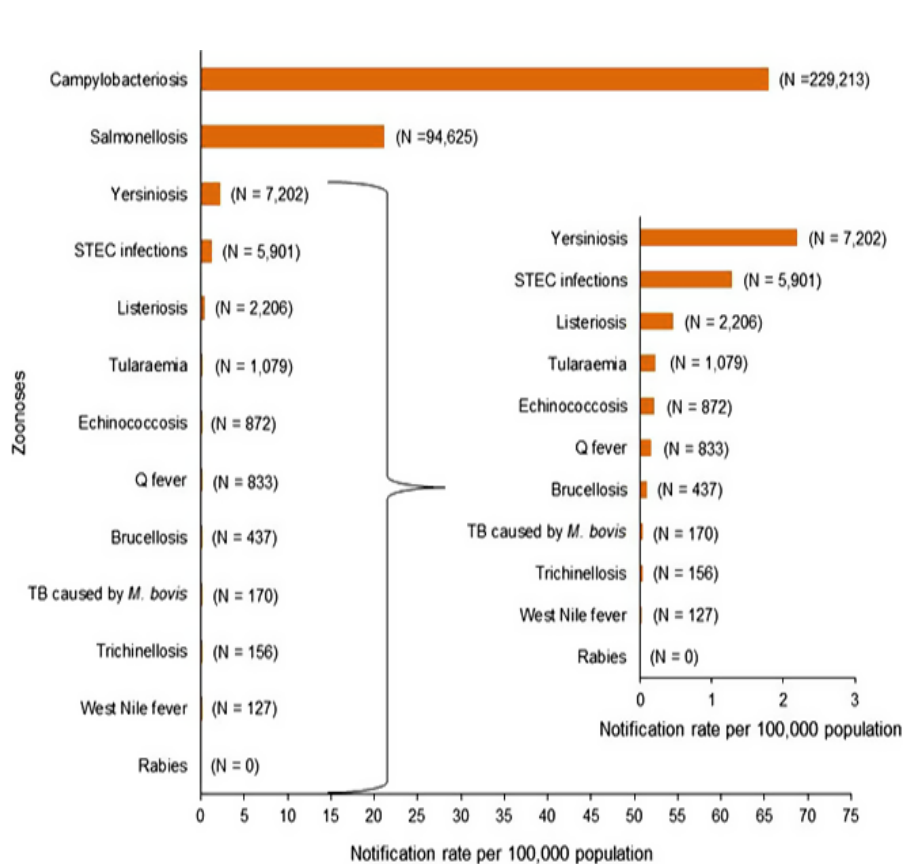
Informacijos teikimas apie užkrečiamąsias ligas ir jų sukėlėjus

Informacijos teikimas apie maistu plintančių užkrečiamųjų ligų protrūkius ir jų sukėlėjus

The European Union summary report on trends and sources of zoonoses, zoonotic agents and food-borne outbreaks in 2015

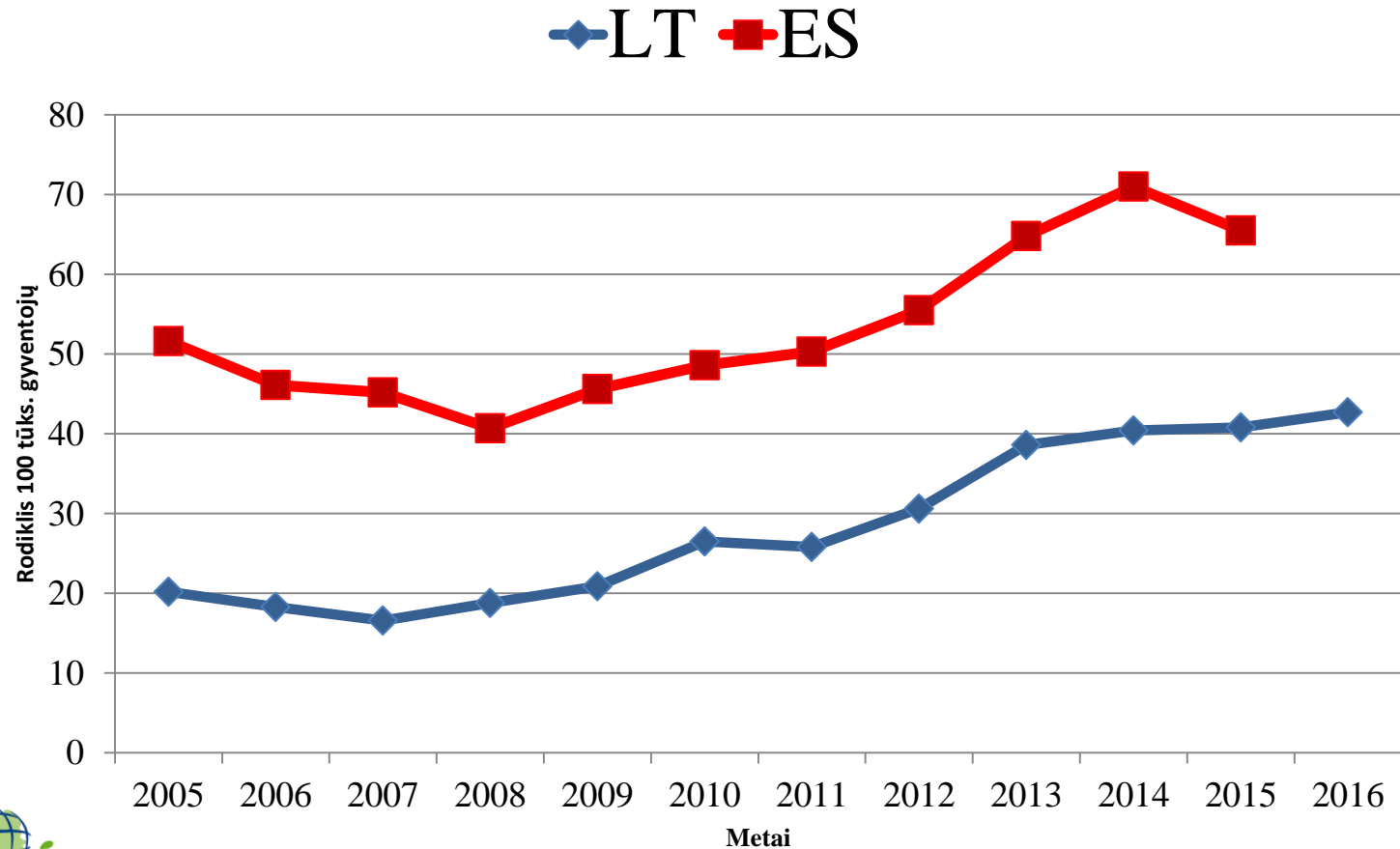

EFSA Journal

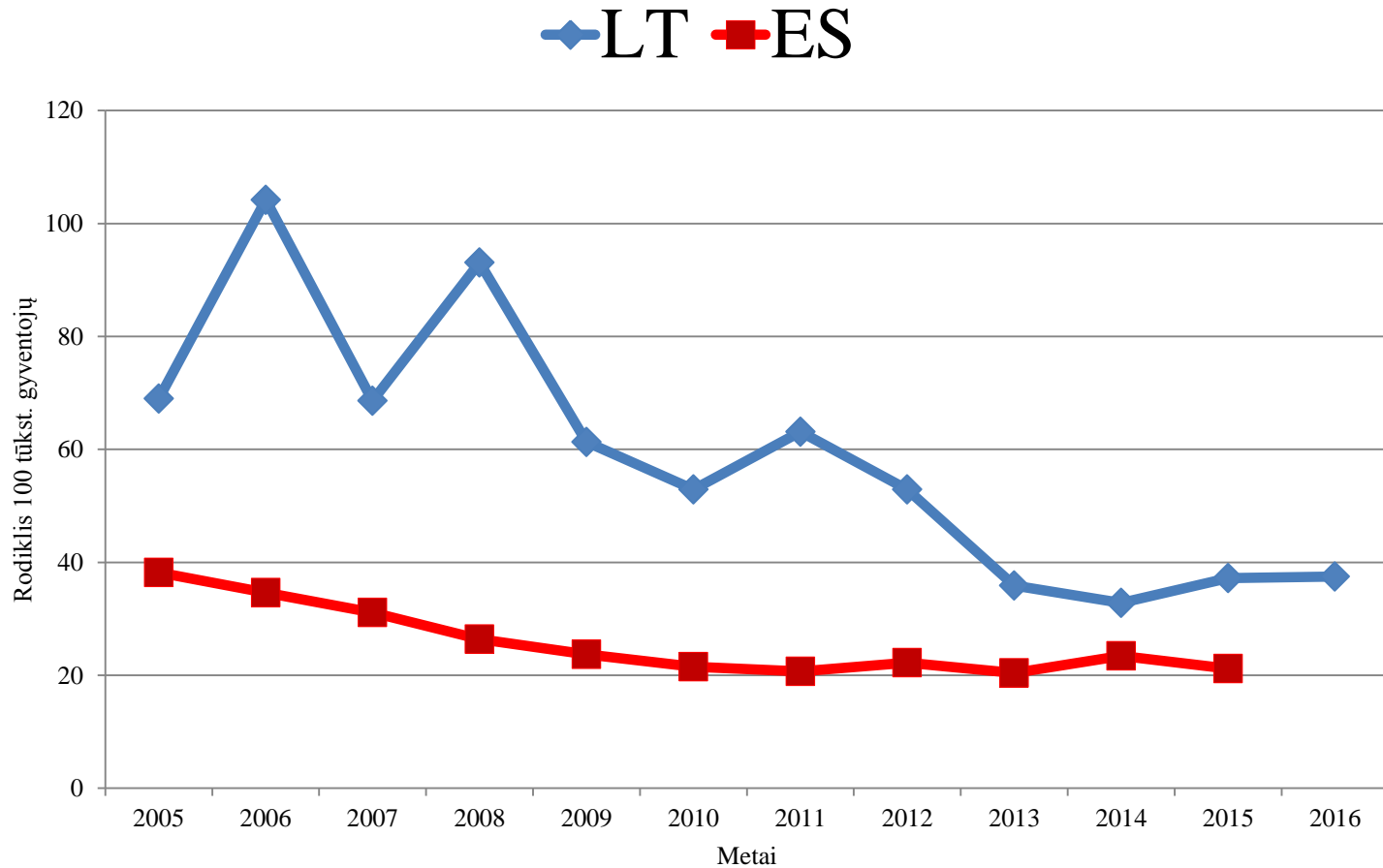
Volume 14, Issue 12, 16 DEC 2016 DOI: 10.2903/j.efsa.2016.4634

<http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.2903/j.efsa.2016.4634/full#efs24634-fig-0001>

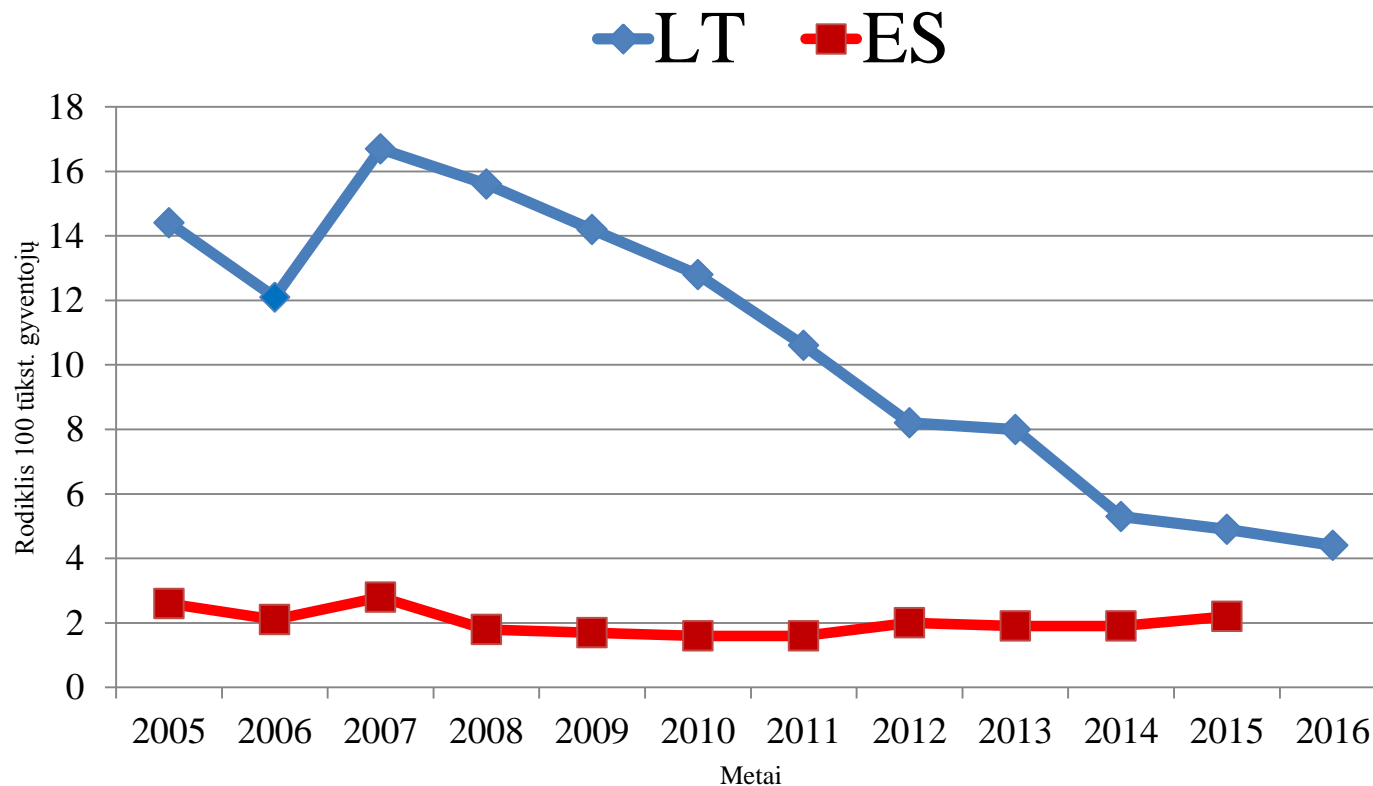
Sergamumas *Campylobacter* sukelta infekcija

Sergamumo salmoneliozėmis tendencija

Sergamumas jersinioze LT ir ES

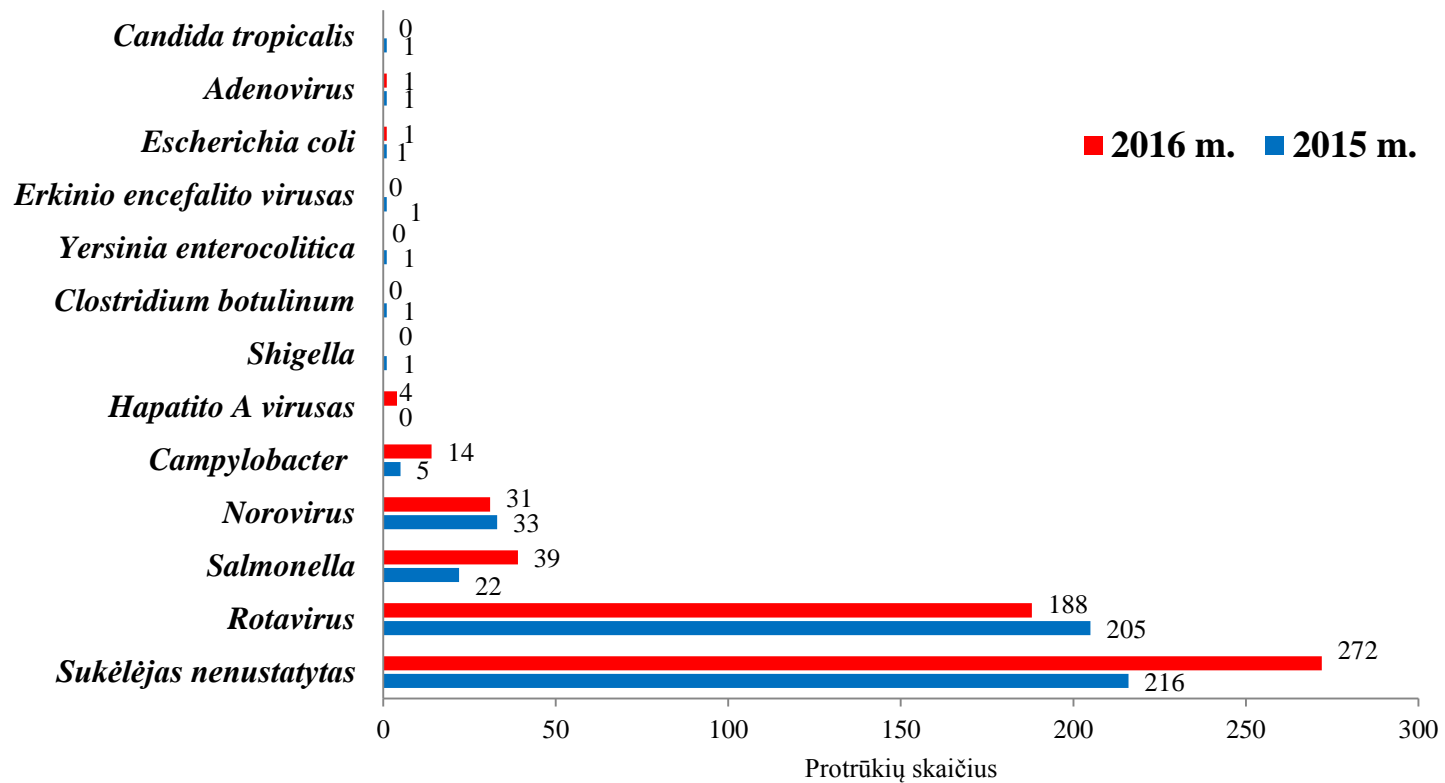

Protrūkių priežiūra

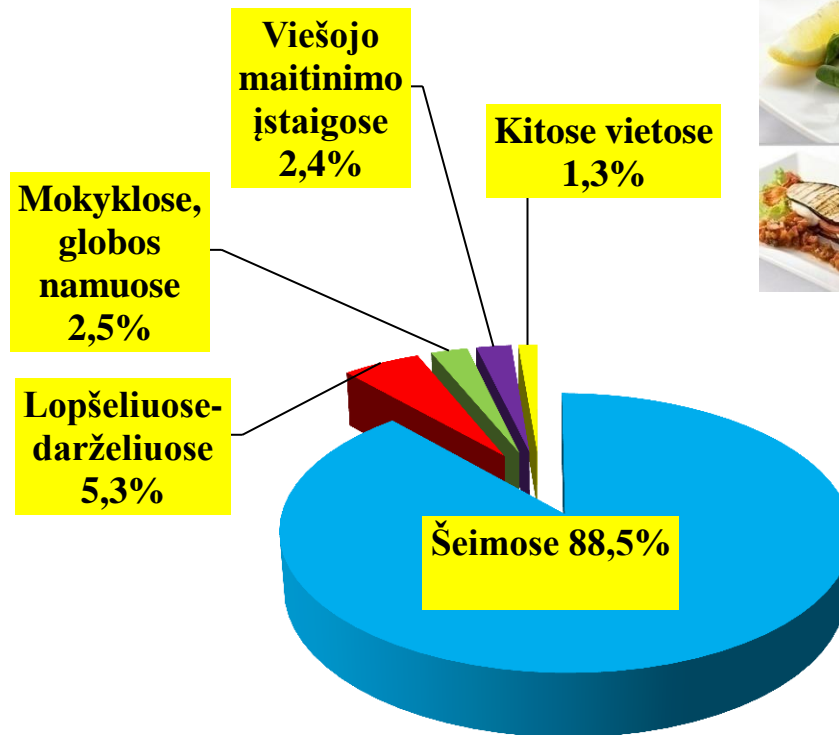
- Pagal direktyvos 2003/99/EB nuostatas LT vykdoma priežiūra protrūkių:
 - Išplitusių (2 ir daugiau tos pačios ligos atvejai, susiję pagal laiką ir vietą)
 - šeiminių

**Apie 80 % kasmet visų
registruojamų protrūkių yra
šeiminiai**

Žarnyno infekcijų protrūkiai LT 2015-2016 m.

Protrūkiai pagal kilimo vietą, 2016 m.

Šaltinis: ULAC

Mikroorganizmų atsparumo problema

- **Zoonozių sukėlėjų atsparumo AB raida kelia grėsmę sėkmingam medicininių intervencijų įgyvendinimui visose sveikatos priežiūros grandyse ir viso pasaulio šalyse nepriklausomai nuo jų ekonominio lygio**
- **Tai problema, kuri brendo ištisus dešimtmečius ir šiandien įprastas, anksčiau lengvai įveikiamas infekcijas, išgydyti kartais sunku**

Mikroorganizmų atsparumo problema

- Gydant žmones, vaistai skiriami konkrečiam pacientui.
- **Gyvūnai ir paukščiai gali būti masiškai šeriami ir lesinami pašarais arba girdomi vandeniu su AM priedais** gydymo, ligų prevencijos bei kontrolės ir kt. tikslais
- Gyvulininkystėje sunaudojama iki 50% visų pasaulyje pagaminamų AB.

WHO. Antimicrobial resistance. Fact sheet N°194. www.who.int

Marshall EM, Levy SB. Food animals and antimicrobials: impact on human health. Clin Microbiol Rev, 2011,24(4),718-33.

**Antibiotikų
vartojimas**

**Atsparumas
antibiotikams**

Mikroorganizmų atsparumo problema

- **Atsparių bakterijų patekimas iš aplinkos ar maisto į žmogaus organizmą kelia didelį susirūpinimą.**
- Nustatyta, kad galvijų, kuriems duodamos AM medžiagos, žarnyne gyvenančios bakterijos taip pat atsparios AB.
- Atsparios AB pasirodė ir bakterijos **maisto produktuose**, pagamintuose iš AB gavusių galvijų mėsos.

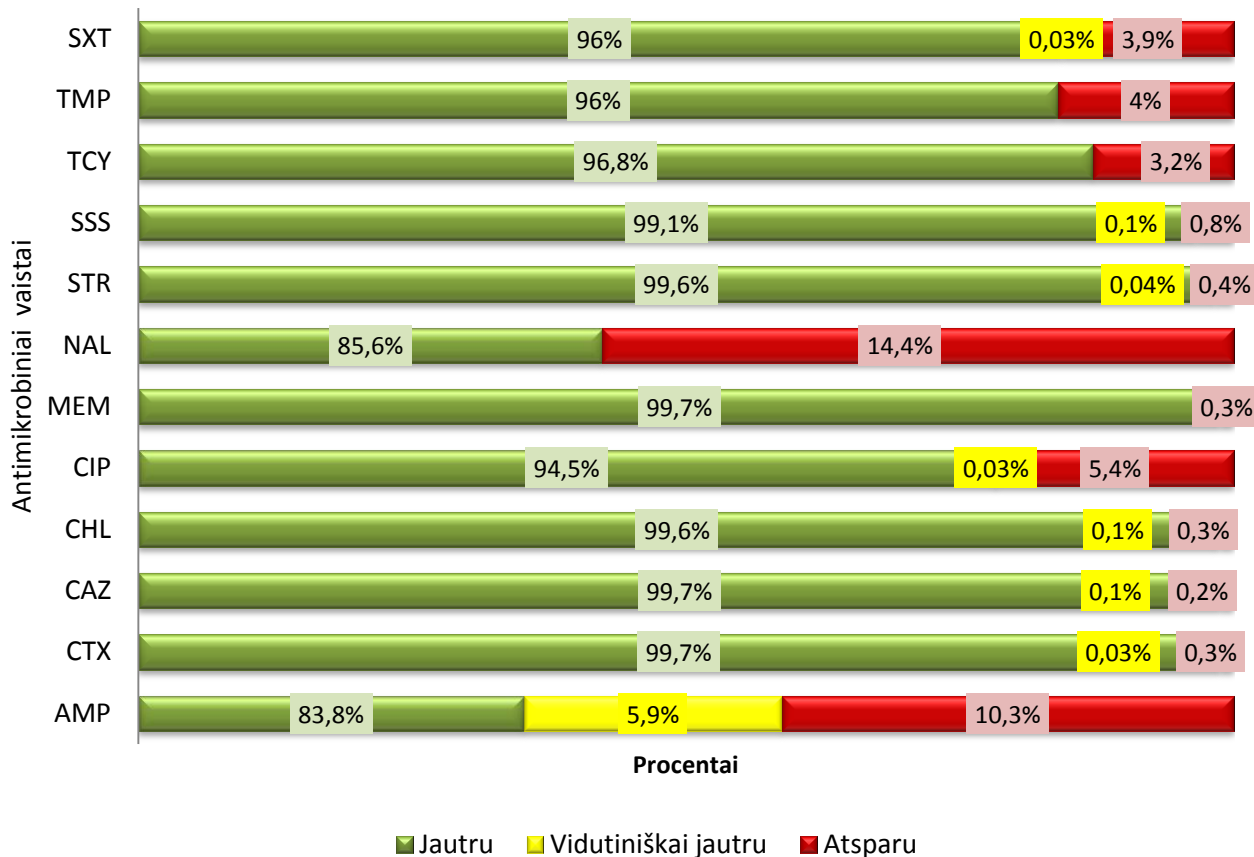
WHO. Antimicrobial resistance.   www.who.int

**Antibiotikų
vartojimas**

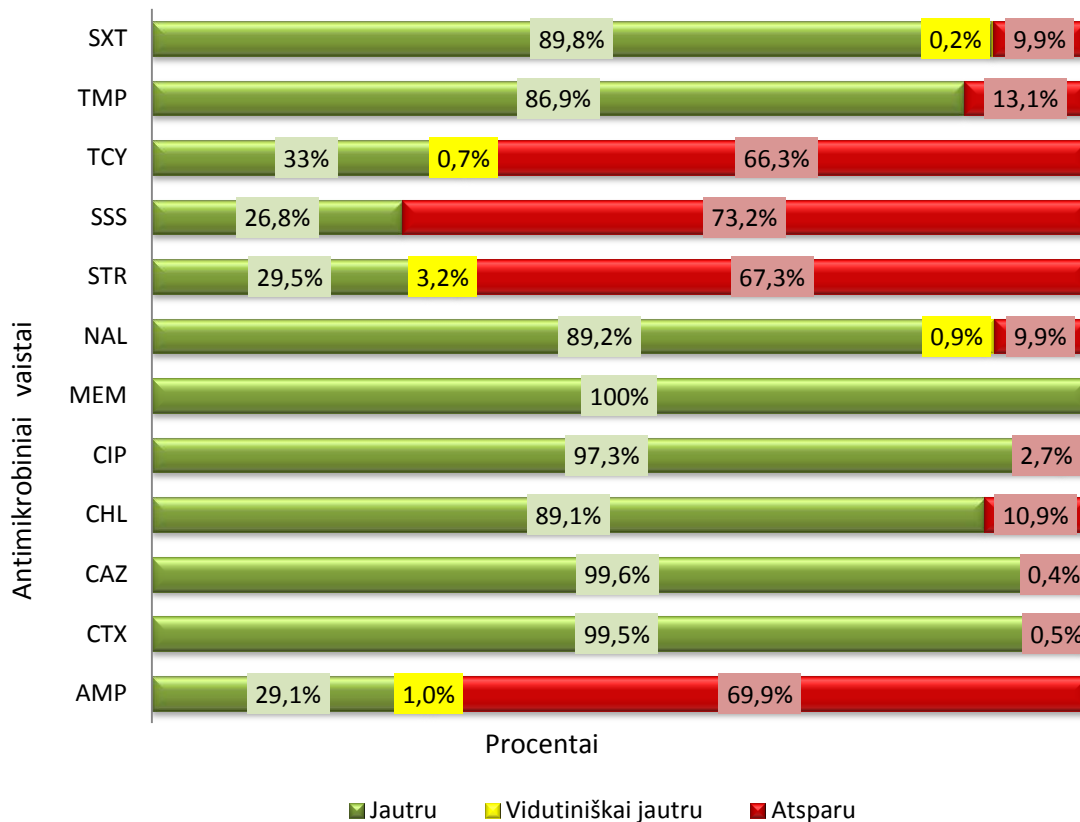
**Atsparumas
antibiotikams**

Salmonella Enteritidis jautrumas antimikrobiniam vaistams 2010 – 2016 m.

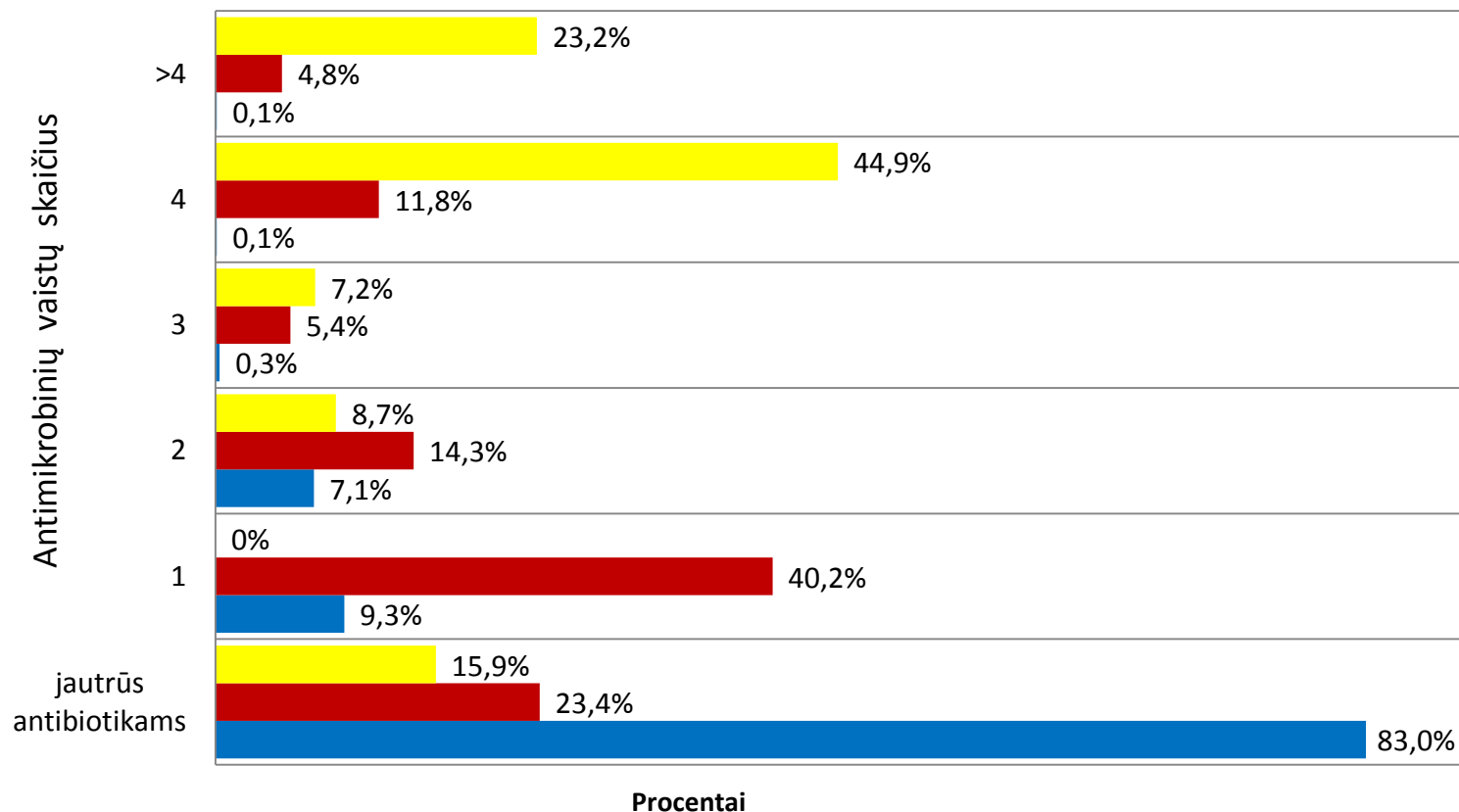
AMP–ampicilinas (n=8307), CTX–cefotaksimas (n=7134), CAZ–ceftazidimas (n=3185), CHL–chloramfenikolis (n=4163), CIP–ciprofloksacinas (n=6691), MEM–meropenemas (n=300), NAL–nalidiksinė rūgštis (n=3421), STR–streptomocinas (n=2506), SSS–sulfanilamidai (n=2825), TCY–tetraciklinas (n=3481), TMP–trimetoprimas (n=4812), SXT– trimetoprimas / sulfametoksazolis (n=6942)

Salmonella Typhimurium jautrumas antimikrobiniam vaistams 2010 – 2016 m.

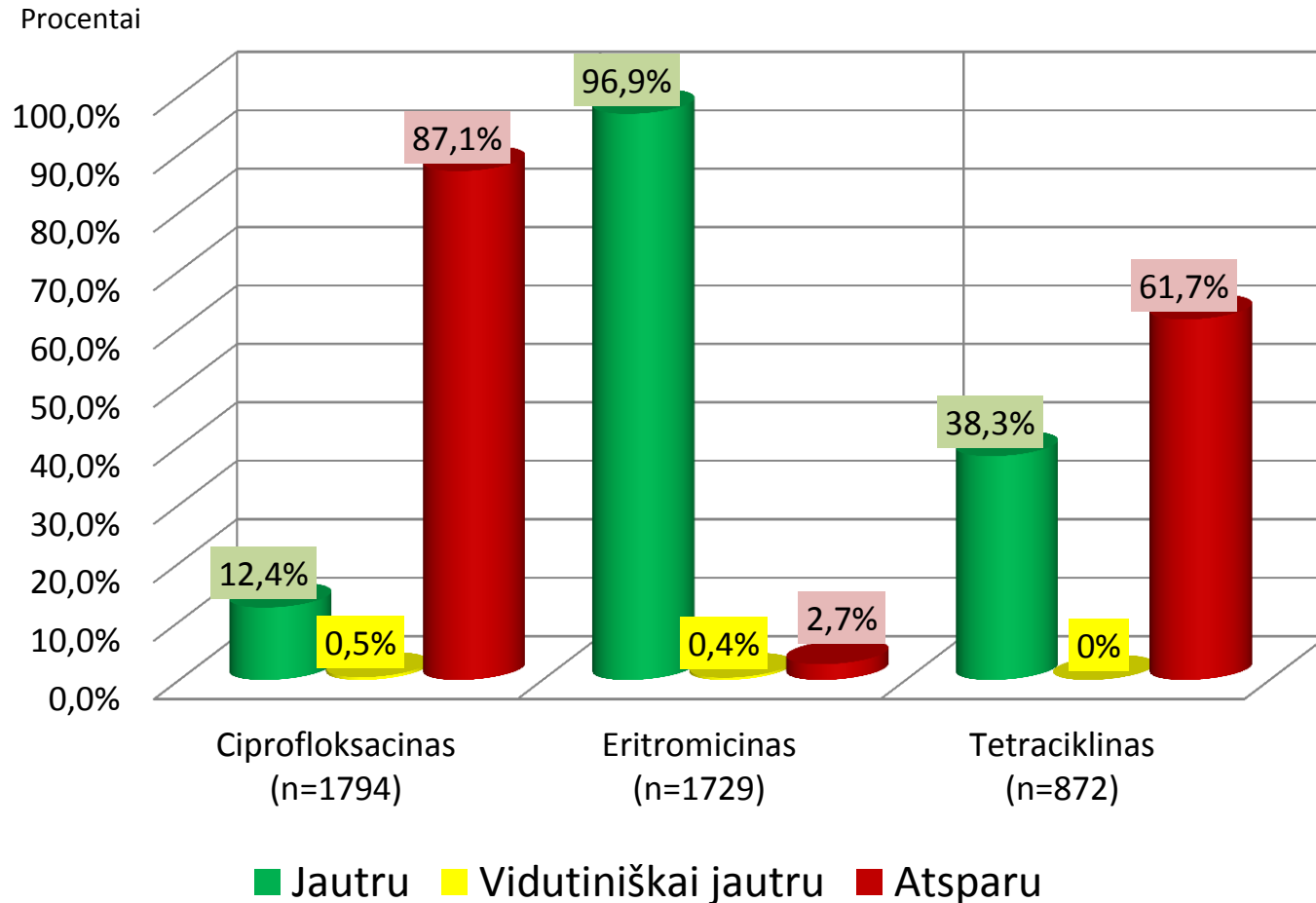
AMP–ampicilinas (n=982), CTX–cefotaksimas (n=786), CAZ–ceftazidimas (n=464), CHL–chloramfenikolis (n=542), CIP–ciprofloksacinas (n=876), MEM–meropenemas (n=54), NAL–nalidiksinė rūgštis (n=445), STR–streptomicinas (n=278), SSS–sulfanilamidai (n=347), TCY–tetraciklinas (n=448), TMP–trimetoprimas (n=457), SXT– trimetoprimas / sulfametoksazolis (n=886),

Daugiaatsparumas *S.enteritidis*, *S.typhimurium* ir *S.bovismorbificans* užregistruotas 2010 – 2016 m.

■ *S.bovismorbificans* (n=69) ■ *S. typhimurium* (n=992) ■ *S. enteritidis* (n=8763)

Campylobacter jejuni jautrumas antimikrobiniams vaistams 2012 – 2016 m.

Mikroorganizmų atsparumo problema

- Šios naujos tendencijos kelia nerimą, nes šiuo metu mokliškai tiriama ir kuriama labai mažai junginių, kurie potencialiai galėtų kovoti su šiomis atspariomis bakterijomis ir galėtų pasirodyti rinkoje per **artimiausius 5–10 metų**.

Pasaulio sveikatos organizacijos duomenimis, nuo antibiotikams atsparių bakterijų **2016 m. mirė apie 700 tūkst. žmonių**, o **2020 metais tai gali tapti 10 mln. žmonių mirties priežastimi**.

Mikroorganizmų atsparumo problema

JAV mokslininkai sukūrė superantibiotiką (5)

ELTA
2017 m. gegužės 30 d. 14:17

Jungtinių Valstijų mokslininkai sukūrė antibiotiko atmainą vankomiciną, galintį kovoti su superbakterijomis - organizmais, neįveikiamais taikant tradicinius gydymo metodus.

LIETUVOS
NAUJIENŲ
AGENTŪRA

ELTA

Žmonių zoonozijų prevencijos principai

**Prevencija
orientuota į
plitimo būdus bei
plitimo veiksnius**

**Saugus maisto
tvarkymas**

**Higienos įgūdžių
mokymas, formavimas**

**Vartotojų,
gamintojų
švietimas,
mokymas**

**Vartotojų
elgsenos
keitimas**

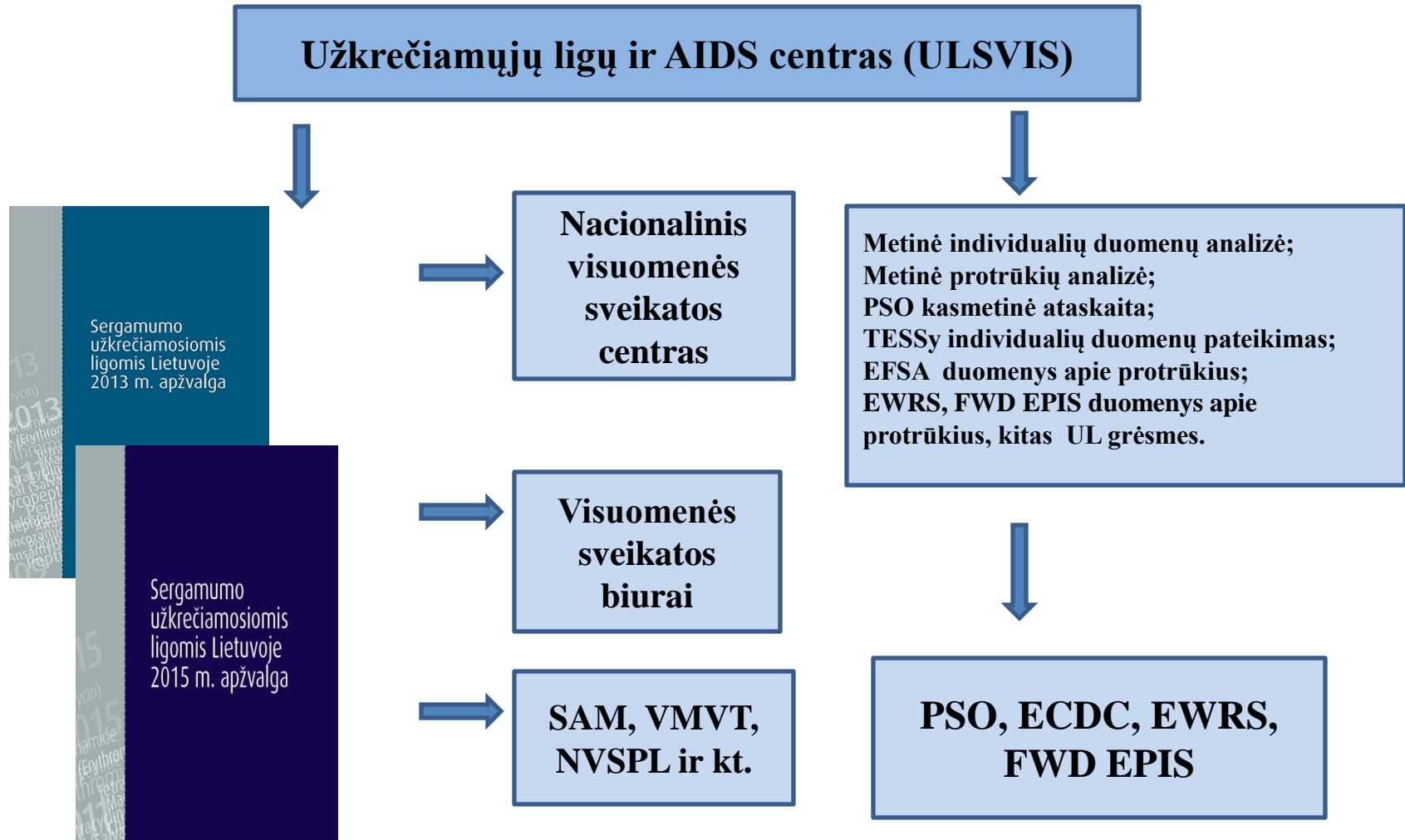
Bendradarbiavimas

- MAISTO GAMINTOJAI
- MAISTO PARDAVĖJAI
- MAISTO KONTROLĖS TARNYBA
- VETERINARIJOS TARNYBA
- SVEIKATOS PRIEŽIŪROS SPECIALISTAI
- SVEIKATOS POLITIKAI
- VISUOMENĖ
- ŽINIASKLAIDA
-

**Bendradarbiavimas negalimas
bendravimo**

Per maistą plintančių užkrečiamųjų ligų epidemiologinė priežiūra Užkrečiamųjų ligų ir AIDS centre

Titulinis

Apie mus

Naujienos

Struktūra

Klausimai

Kontaktai

Spaudos apžvalga

► Naujienos

► Pranešimai spaudai

► Renginiai

► Švietėjiškos akcijos

► Struktūra ir kontaktai

► Teisinė informacija

► Veiklos sritys

► Korupcijos prevencija

► Administracinė informacija

► Užkrečiamos ligos

► Statistika

► Leidiniai

► Konferencijos

► Paslaugos

Naujienos

Šios dienos data: 2017-05-30

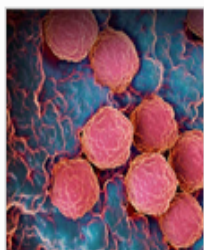

Programėlėje „Keliaus saugiai“ – informacija ir apie sveikatą

2017-05-30 / Pranešimai spaudai

Užkrečiamųjų ligų ir AIDS centro specialistai informuoja, jog naujoji mobilioji programėlė „Keliaus saugiai“ surašė pasaulio informacijos apie sveikatą ir apsaugą...

Plačiau

Tadžikistano Respublikoje nuo tymų ir raudonukės paskiepyta per 2 mln. vaikų

2017-05-30 / Pranešimai spaudai

Užkrečiamųjų ligų ir AIDS centras (ULAC) informuoja, kad Tadžikistano Respublikos sveikatos apsaugos ministerija bendradarbiaudama su pasaulinio masto kampanija „Tymų ir Raudonukės Inicatyva“ (angl. „Measles&Rubella Initiative“), Pasaulio sveikatos...

Plačiau

Lietuvoje – pirmasis šiemet stabligės atvejis

Paieška

Raktažodis

Renginių kalendorius

Gegužė 2017

Pr	An	Tr	Ke	Pe	Še	Se
1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28
29	30	31				

Naudingos nuorodos

2-oji Vilniaus
užkrečiamųjų ligų
konferencija
2017 m. spalio 4-7 d.

Āciū už dėmesį